

Uchwała Nr 21/2014
Komitetu Monitorującego Regionalny Program Operacyjny
Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013
z dnia 20 maja 2014 r.

w sprawie przyjęcia Metodologii oceny kryteriów wyboru projektów dla Działania 1.1 Infrastruktura drogowa, schemat: drogi wojewódzkie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013

Na podstawie art. 65 lit a) Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego Rozporządzenie (WE) nr 1260/1999, na podstawie rozdz. II ust. 1 Uchwały nr 85/1101/07 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 18 grudnia 2007 r. w sprawie powołania oraz określenia zadań i trybu pracy Komitetu Monitorującego Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 (ze zm.)¹ oraz na podstawie § 4, ust. 2 pkt 1) Regulaminu pracy Komitetu Monitorującego Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 uchwala się, co następuje:

§1. Przyjmuje się Metodologię oceny kryteriów wyboru projektów dla Działania 1.1 Infrastruktura drogowa, schemat: drogi wojewódzkie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Komitetu Monitorującego

MARSZAŁEK WOJEWÓDZTWA
Piotr Catbeck

¹ Zadania oraz tryb pracy Komitetu Monitorującego RPO WK-P na lata 2007-2013 został określony następującymi uchwałami:

- Nr 85/1101/07 z dnia 18 grudnia 2007r. w sprawie powołania oraz określenia zadań i trybu pracy Komitetu Monitorującego Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 (RPO WK-P).

- Uchwała została zmieniona następującymi uchwałami zmieniającymi: Nr 11/105/2008 z dnia 12 lutego 2008 r.; Nr 14/140/08 z dnia 21 lutego 2008 r., Nr 42/515/08 z dnia 10 czerwca 2008 r., Nr 89/1101/08 z dnia 21 listopada 2008 r., Nr 19/226/09 z dnia 10 marca 2009 r., Nr 64/1084/09 z dnia 25 sierpnia 2009 r., Nr 31/429/10 z dnia 20 kwietnia 2010 r., Nr 6/73/11 z dnia 27 stycznia 2011 r., Nr 11/142/11 z dnia 17 lutego 2011 r., Nr 14/216/11 z dnia 1 marca 2011 r., Nr 4/752/11 z dnia 28 czerwca 2011 r., Nr 6/66/12 z dnia 25 stycznia 2012 r., Nr 17/463/12 z dnia 25 kwietnia 2012 r., Nr 3/52/13 z dnia 16 stycznia 2013 r., Nr 20/744/13 z dnia 22 maja 2013 r., Nr 7/222/14 z 26 lutego 2014 r.; Nr 20/640/14 z dnia 14 maja 2014 r.

UZASADNIENIE

Zgodnie z zapisami art. 65 lit. a) rozporządzenia Rady (WE) 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego Rozporządzenie (WE) nr 1260/1999, Komitet Monitorujący analizuje i zatwierdza kryteria wyboru finansowanych operacji oraz ich zmiany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013.

Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego stworzyła ponadto Metodologię oceny kryteriów mającą na celu usprawnienie procesu oceny oraz ujednolicenie interpretacji poszczególnych kryteriów w celu uniknięcia rozbieżności w interpretacji kryteriów przez ekspertów oceniających wnioski o dofinansowanie projektów na etapie oceny merytorycznej.

Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 stworzyła „Metodologię oceny kryteriów wyboru projektów dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013. Mając na uwadze praktykę opracowywania indywidualnego zestawu kryteriów dla poszczególnych schematów w konkretnym Działaniu RPO WK-P, niniejszą uchwałą przyjmuje się Metodologię oceny kryteriów dla Działania 1.1 Infrastruktura drogowa, schemat: drogi wojewódzkie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013.

Załącznik do uchwały nr 24/2014
Komisji Wojewódzkiego RPO WKP
z dnia 20 maja 2014 r.

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO NA LATA 2007-2013

METODOLOGIA OCENY KRYTERIÓW WYBORU PROJEKTÓW DLA REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO NA LATA 2007-2013

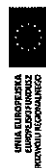
Działanie 1.1. Infrastruktura drogowa, schemat: drogi wojewódzkie

PROGRAM REGIONALNY
NARZĘDZIA STRATEGII SPÓJNOŚCI

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

UNIA EUROPEJSKA
KUJAWSKO-POMORSKIE
REGIONALNEGO

Moja region w Europie

Spis treści

Spis treści

Wstęp 3

8.1.1.	Cel projektu, opis projektu, realizacja celów określonych dla Działania 1.1.	3
8.1.2.	Wykazanie istoty i znaczenia projektu	4
8.1.3.	Wykazanie istoty i znaczenia projektu	4
8.1.4.	Wykazanie istoty i znaczenia projektu	8
8.1.5.	Wykazanie istoty i znaczenia projektu	18
8.1.6.	Wykazanie istoty i znaczenia projektu	21
8.1.7.	Wykazanie istoty i znaczenia projektu	21
8.2.1.	Opis projektu, opis projektu, realizacja celów określonych dla Działania 1.1.	25
8.2.2.	Opis projektu, opis projektu, realizacja celów określonych dla Działania 1.1.	25
8.3.1.	Opis projektu, opis projektu, realizacja celów określonych dla Działania 1.1.	26
8.3.2.	Opis projektu, opis projektu, realizacja celów określonych dla Działania 1.1.	26
8.3.3.	Opis projektu, opis projektu, realizacja celów określonych dla Działania 1.1.	29

Wstęp

Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 stworzyła „Metodologię oceny kryteriów wyboru projektów dla Działania 1.1. Infrastruktura drogowa – schemat: drogi wojewódzkie” – celem usprawnienia procesu oceny oraz ujednolicenia interpretacji poszczególnych kryteriów, co pozwoli uniknąć rozbieżności w interpretacji kryteriów przez ekspertów oceniających wnioski o dofinansowanie projektów na etapie oceny merytorycznej.

W tabelach umieszczonych pod nazwą każdego z kryteriów pomocniczo wskazano, gdzie ekspert oceniający może znaleźć informacje dotyczące danego kryterium. Jednakże tabela ta nie zwalnia eksperta z całościowej oceny wniosku o dofinansowanie projektu i uwzględnienia niezbędnych do oceny informacji również w przypadku, gdy Wnioskodawca ujął je w innej części dokumentacji projektowej.

B.1.1. Cele projektu wspierają realizację celów określonych dla Działania 1.1

Cele projektu są zgodne z zapisami Uszczegółowienia Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego dla Działania 1.1. Infrastruktura drogowa – schemat: drogi wojewódzkie, tj. poprawa stanu dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych oraz bezpieczeństwa w ruchu drogowym

Gdzie szukać informacji?	Wniosek	Załączniki
	C.1.3 (głównie) C.1.2 (do weryfikacji przedmiotu projektu)	Studium wykonalności: II.5 (pomocniczo)

Z jednej strony każdy projekt musi realizować cele danego działania/poddziałania, jak i całego RPO. Z drugiej strony jednak, sprawdzenie wniosku w kontekście zgodności z zapisami RPO WK-P i uszczegółowienia RPO naraża na wiele trudności. Należy tu pamiętać, że mamy do czynienia z oceną dostępową, a więc oceną, która albo przyjmuje wniosek do dalszej oceny, albo go odrzuca. Na oceniającym ciąży zatem duża odpowiedzialność, przez co zasady oceny muszą być precyzyjnie określone tzn. kiedy projekt spełnia, a kiedy nie spełnia danego kryterium.

Już podczas oceny projektów w ramach Zintegrowanego Programu Rozwoju Regionalnego (ZPORR) tego typu zapisy powodowały trudności w jednoznacznej ocenie. Jest to bardzo subiektywne kryterium i wyłącznie od oceniającego zależy, czy oceni projekt jako wspierający realizację celów, czy też nie. Jednocześnie dla oceniającego jest to kryterium, według którego bardzo trudno jest oceniać projekt, bowiem nie ma jasnych wytycznych, określających kiedy projekt jest zgodny z celami, a kiedy nie.

Należy tu zwrócić uwagę na fakt, że w takim brzmieniu kryterium, będzie ono albo martwym kryterium (kiedy projekt będzie zgodny z celem i uzasadnieniem działania, a odrzucenie

będzie następować o inne, bardziej wyraziste elementy kryterium, np. „Projekt dotyczy właściwego tematu priorytetowego”), albo będzie powodem licznych odwołań.

Podjęcie zaproponowane w niniejszym podręczniku bazuje na rozbić celu działania na poszczególne elementy i znalezieniu części wspólnych działań w projekcie (opisanych przez produkty i rezultaty), które wpisują się w poszczególne elementy celu.

W tym Kryterium badamy wpływ rezultatów ilościowych i jakościowych na osiągnięcie celu działania. Dlatego pomocne będzie wypełnienie poniższej tabeli.

W tym kryterium badamy wpływ rezultatów ilościowych i jakościowych na osiągnięcie celu działania. Dlatego pomocne będzie wypełnienie poniższej tabeli.

Cel	poprawa stanu dróg wojewódzkich, Powiatowych i gminnych	poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym
Rezultat	wpisujemy: 1 jeżeli rezultat wpływa na dany element celu lub 0 w przeciwnym przypadku ? trudno powiedzieć	

Sekcja I (głównie)
Sekcja E (głównie)

Studium wykonalności:
II.9 (głównie)

Oceniamy w tym podkryterium następujące aspekty dotyczące harmonogramu:

Projekt spełnia / nie spełnia danego podkryterium		Tak / Nie	Nie dotyczy
Czy wskazano podstawowe daty dotyczące przebiegu realizacji projektu (rozpoczęcia i zakończenia rzeczowego i finansowego realizacji projektu)?			
Czy realizację projektu podzielono na etapy ułatwiające zrozumienie projektu? (Czy zadania w projekcie są wystarczająco szczegółowe?)			
Czy harmonogram zawiera następujące elementy realizacji projektu?			
<ul style="list-style-type: none"> • uzyskanie decyzji o ustaleniu lokalizacji projektu inwestycyjnego, • uzyskanie prawa do dysponowania nieruchomością na cele budowlane, • uzyskanie zezwolenia na inwestycję, • ogłoszenie przetargu na wykonanie zadania inwestycyjnego i podpisanie umowy z wykonawcą robót, • odbiór końcowy robót,			
Czy harmonogram zawiera terminy związane z ogłaszaniem przetargów zgodnie z obowiązującym prawodawstwem?			
Czy przewidziane w harmonogramie działania są prawidłowo rozplanowane w czasie i realne do wykonania?			
Czy harmonogram bierze pod uwagę warunki otoczenia (pogodowe, środowiska, topografii itd.)?			
Łącznie całe podkryterium			

Jedynie odpowiedzi 'tak' na wszystkie pytania (ewentualnie część z nich może nie dotyczyć przedmiotowego projektu) umożliwiają spełnienie całego podkryterium.

Założenia projektu są zgodne z odpowiednimi wymogami technicznymi i regulacjami prawnymi.

C.1.2 (głównie)
Sekcja F

Wniosek o dofinansowanie

Łączniki do wniosku o dofinansowanie

Studium wykonalności:
II.8 (głównie)
IV.3 (głównie)

Oceniamy w tym podkryterium następujące aspekty dotyczące tego zagadnienia:

Projekt spełnia / nie spełnia danego podkryterium		Tak / Nie	Nie dotyczy
Czy opisano wszystkie wymogi techniczne, jakie powinny spełniać działania i produkty w projekcie?			

Czy działania i produkty projektu spełniają wszystkie wymagane wymogi techniczne?
Czy opisano pełny zestaw decyzji, uzgodnień, dokumentacji i innych informacji wynikających z uormowań prawnych?
Czy opisano w jaki sposób projekt spełnia wymogi wszystkich regulacji polskich i unijnych?
Czy stan prawny gruntów/obiektów gdzie projekt będzie realizowany umożliwia przeprowadzenie działań projektu bez zakłóceń?
Czy inwestycja jest zgodna z zapisami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego?
Czy pozwolenie na budowę obejmuje wszystkie niezbędne elementy inwestycji objętej projektem?
Czy projekt posiada (będzie posiadać) wszystkie niezbędne uzgodnienia konsenwatorskie?

Łącznie całe podkryterium

Jedynie odpowiedzi 'tak' na wszystkie pytania (ewentualnie część z nich może nie dotyczyć przedmiotowego projektu) umożliwiają spełnienie całego podkryterium.

Założone wartości wskaźników produktu i rezultatu są realne do osiągnięcia

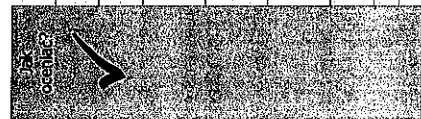
Wniosek o dofinansowanie

H.1 (pomocniczo)
C.1.1 (pomocniczo)

Łączniki do wniosku o dofinansowanie

Studium wykonalności:
II.5 (głównie)

Oceniamy w tym podkryterium następujące aspekty dotyczące tego zagadnienia:

Projekt spełnia / nie spełnia danego podkryterium		Tak / Nie	Nie dotyczy
Czy wskaźniki realizacji (produktu i rezultatu) wynikają z przyjętych celów?			
Czy wszystkie cele mogące być skwantyfikowane, zostały opisane za pomocą wskaźników?			
Czy wskaźniki produktu, które są związane wyłącznie z okresem wdrażania projektu, zostały podane wyłącznie za okres, w którym projekt jest realizowany?			
Czy wskaźniki rezultatu zostały przedstawiane za okres nie wcześniejszy niż powiązane z nimi bezpośrednio wskaźniki produktu? (bowiem zawsze są ich wynikiem)			
Czy wskaźniki nie zostały ujęte zbyt ogólnie? (projekt dotyczy wybranej działalności projektodawcy, a wskaźniki zostały określone dla całego podmiotu)			
Czy wskaźniki zostały wyrażone liczbowo oraz podano czas ich osiągnięcia?			
Czy wskaźniki są możliwe do osiągnięcia w założonym czasie?			
Łącznie całe podkryterium			

Jedynie odpowiedzi 'tak' na wszystkie pytania (ewentualnie część z nich może nie dotyczyć przedmiotowego projektu) umożliwiają spełnienie całego podkryterium.

Wnioskodawca gwarantuje techniczną wykonalność projektu.

	Wniosek o dofinansowanie	Załączniki do wniosku o dofinansowanie
	C.1	Studium wykonalności:
		II.4 II.7 II.8 IV.1

Oceniamy w tym podkryterium następujące aspekty dotyczące tego zagadnienia:

	Projekt spełnia / nie spełnia danego podkryterium	Tak / Nie dotyczy
	Czy potrzeba realizacji danego projektu jest zrozumiała i jasno wynika z przytoczonych problemów i niedogodności?	
	Czy opis jest przekonujący?	
	Czy opisane problemy rzeczywiście związane są z brakami i niedogodnościami? Czy też może wynikać z nieodpowiedniego zagospodarowania, wykorzystania istniejącej infrastruktury?	
	Czy w/w opisano problemy, które rozwiąże realizacja projektu?	
	Czy przedstawiono funkcjonalność rozwiązań proponowanych w projekcie (np. rozwiązań technicznych)?	
	Czy przedstawiono logiczne dostosowanie rozwiązań wypracowanych w ramach projektu do poszczególnych celów, które ma spełniać?	
	Czy projektodawca jest przygotowany do realizacji projektu i czy przygotowano odpowiedni sposób wdrażania projektu (przygotował system realizacji projektu zgodny z zapisami instrukcji)?	
	Łącznie całe podkryterium	

Jedynie odpowiedzi 'tak' na wszystkie pytania (ewentualnie część z nich może nie dotyczyć przedmiotowego projektu) umożliwiają spełnienie całego podkryterium.

Zakres rzeczowy projektu jest technologicznie wykonalny

	Wniosek o dofinansowanie	Załączniki do wniosku o dofinansowanie
	C.1	Studium wykonalności:
	B.5	II.3 II.4 II.7 II.8

Oceniamy w tym podkryterium następujące aspekty dotyczące tego zagadnienia:

	Projekt spełnia / nie spełnia danego podkryterium	Tak / Nie dotyczy
	Czy wybrano optymalny wariant projektu?	

	Czy wybrano poprawnie miejsce realizacji projektu?
	Czy opisane niezbędne rodzaje czynności, materiałów i usług wystarczą do osiągnięcia produktów projektu?
	Czy opis cech proponowanych technologii, elementów inwestycji, parametrów technicznych inwestycji – jest poprawny?
	Łącznie całe podkryterium

Jedynie odpowiedzi 'tak' na wszystkie pytania (ewentualnie część z nich może nie dotyczyć przedmiotowego projektu) umożliwiają spełnienie całego podkryterium.

B.1.3. Wykonalność finansowa i ekonomiczna projektu

Kryterium to składa się z kilku podkryteriów, które należy rozpatrywać oddzielnie, a spełnienie kryterium wymaga spełnienia poszczególnych podkryteriów:

Planowane wydatki kwalifikowane są zgodne z przepisami prawa oraz z Wytycznymi w zakresie kwalifikowalności wydatków w związku z realizacją Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013

	Wniosek o dofinansowanie	Załączniki do wniosku o dofinansowanie
	1.4	Studium wykonalności:
		III.2

Oceniamy w tym podkryterium następujące aspekty dotyczące tego zagadnienia:

	Projekt spełnia / nie spełnia danego podkryterium	Tak / Nie dotyczy
	Wydatki zostały poniesione w okresie kwalifikowalności wydatków oraz prawa krajowego	
	Wydatki są zgodne z obowiązującymi przepisami prawa unijnego	
	Wydatki są zgodne z postanowieniami RPO WK-P (należą do wydatków możliwych do sfinansowania zgodnie z wytycznymi w zakresie kwalifikowania wydatków w ramach RPO WK-P)	
	Wydatki są niezbędne do realizacji projektu i zostaną poniesione w związku z realizacją projektu	
	Wydatki zostaną dokonane w sposób oszczędny, tzn. w oparciu o zasadę dążenia do uzyskania założonych efektów przy jak najmniejszej kwocie wydatku	
	Łącznie całe podkryterium	

Jedynie odpowiedzi 'tak' na wszystkie pytania (ewentualnie część z nich może nie dotyczyć przedmiotowego projektu) umożliwiają spełnienie całego podkryterium.

Analiza finansowa i ekonomiczna przedsięwzięcia została przeprowadzona poprawnie

Wniosek o dofinansowanie

Załączniki do wniosku o dofinansowanie

Studium wykonalności:
III.

Bardzo trudno będzie nam ustalić, czy analizy zostały przeprowadzone poprawnie, ponieważ zagadnienie to jest bardzo obszerne i złożone. Dlatego, aby ułatwić określenie, kiedy analizy zostały poprawnie przeprowadzone, wypełniamy poniższą check-listę ('poprawność' oznacza zgodność z metodologią określoną w wytycznych ogólnych i tematycznych do studiów wykonalności):

Tak oceniać?	Projekt spełnia / nie spełnia danego podkryterium	Tak / Nie	Nie dotyczy
☒	Czy przyjęte założenia, przeprowadzanych analiz są poprawne i realne?		
☒	Czy wzięto pod uwagę wszystkie elementy, etapy projektu?		
☒	Czy właściwie określono oddziaływanie projektu i wykorzystano je zarówno do wyliczenia przychodów, jak i kosztów?		
☒	Czy założono odpowiedni okres referencyjny?		
☒	Czy sporządzono analizę wrażliwości i ryzyka (jeżeli wytyczne tego wymagają)?		
☒	Czy wzięto pod uwagę wartość rezydualną (jeżeli dotyczy)?		
☒	Czy analiza finansowa została przeprowadzona zgodnie z zasadami przygotowywania takich analiz?		
☒	Czy analiza jest prowadzona z punktu widzenia właściciela i/lub operatora?		
☒	Czy wzięto pod uwagę wyłącznie przepływy planiczne?		
☒	Czy uwzględniono zmianę wartości pieniądza w czasie?		
☒	Czy analizie sporządzono w odpowiednich cenach?		
☒	Czy przyjęto prawidłową finansową stopę dyskonta?		
☒	Czy przedstawiona prognozowana liczba użytkowników dla wariantu bazowego jest poprawna?		
☒	Czy przedstawiona prognozowana liczba użytkowników po realizacji projektu jest poprawna?		
☒	Czy kalkulacja przychodów dla wariantu bazowego jest poprawna?		
☒	Czy uwzględniono wskaźnik ściegłości opłat?		
☒	Czy kalkulacja przychodów po realizacji projektu jest poprawna? Czy założono ten sam sposób jak w wariantie bazowym wyliczenia opłat oraz ten sam wskaźnik ściegłości opłat? Czy przyjęto realne założenia? Czy uwzględniono wszystkie przychody z działalności w odpowiednim okresie referencyjnym? Czy kalkulację przychodów oparto na poprawnej, rozumiałej, rzetelnej i wiarygodnej kalkulacji cen za oferowane w wyniku realizacji projektu produkty lub usługi?		
☒	Czy wzięto pod uwagę zasadę sprawiedliwości (jeżeli dotyczy)? Czy ceny odzwierciedlają społeczne koszty krańcowe? Czy ceny są oparte o rzeczywiste koszty zasobów? Czy wariant 'bez realizacji projektu' zakłada taką samą lub niższą marżę zysku operacyjnego jak wariant 'z realizacją projektu'?		
☒	Czy w kalkulacji zmiany przychodów wywołanych realizacją projektu nie ma błędów rachunkowych? Czy wszystko jest zrozumiałe i logicznie powiązane z poprzednimi wyliczeniami?		
☒	Czy przyjęto, realne i możliwe do osiągnięcia założenia odnośnie		

	kosztów w wariantcie 'bez realizacji inwestycji? Czy uwzględniono wszystkie koszty? Czy podzielono koszty według klasyfikacji kosztów rodzajowych?
	Czy przyjęto realne założenia odnośnie poziomu kosztów po realizacji projektu? Czy podano źródła szacunku kosztów? Czy uwzględniono wszystkie koszty z działalności po realizacji projektu w odpowiednim okresie referencyjnym?
	Czy w kalkulacjach zmiany kosztów wywołanych realizacją projektu nie ma błędów rachunkowych? Czy wszystko jest zrozumiałe i logicznie powiązane z poprzednimi wyliczeniami?
	Czy przedstawiony plan amortyzacji jest poprawny i zrozumiały? Czy zawiera rok, wartość początkową, amortyzację roczną i wartość netto środka trwałego? Czy przyjęto poprawną stawkę amortyzacji?
	Czy przedstawiona kalkulacja rachunku zysków i strat jest wykonana zgodnie z definicjami określonymi w ustawie o rachunkowości?
	Czy w rachunku zysków i strat ujęto wyłącznie zmiany poszczególnych pozycji rachunku wywołanych realizacją projektu?
	Czy przedstawiona kalkulacja zapotrzebowania na kapitał obrotowy jest poprawna? Czy określono pozycje, jakie będą występowały w aktywach i pasywach kapitału obrotowego (należności, zapasy, gotówka i zobowiązania krótkoterminowe)? Czy określono cykl rotacji poszczególnych składników kapitału obrotowego? Czy wyliczono zapotrzebowanie na poszczególne elementy kapitału obrotowego?
	Czy przedstawiony rachunek przepływów pieniężnych inwestora w okresie realizacji i eksploatacji projektu jest zgodny z definicjami określonymi w ustawie o rachunkowości?
	Czy rachunek przepływów pieniężnych mówi, w jaki sposób projektodawca zapewni płynność finansową projektu? Czy przedstawiono wiarygodne dowody na zapewnienie płynności finansowej inwestora? Czy przedstawiono czynniki, które mogą wpłynąć na płynność oraz sposoby ich przeciwdziałania?
	Czy podano źródła pokrycia deficytu?
	Czy FRPV/C i FRP/C obliczono właściwie?
	Czy FRPV/K i FRP/K obliczono właściwie?
	Czy analiza finansowa została przeprowadzona poprawnie? (tak, jeżeli na wszystkie powyższe pytania odpowiedziano 'tak')
	Czy analiza ekonomiczna została przeprowadzona zgodnie z zasadami przygotowywania takich analiz?
	Czy analizy dokonano z punktu widzenia społeczności?
	Czy dokonano (jeżeli to możliwe i dotyczy danego rodzaju projektów) korekt fiskalnych, korekt dotyczących efektów zewnętrznych i przekształcenia cen rynkowych w ceny rozrachunkowe? Czy wykorzystano wynagrodzenia ukryte?
	Czy przyjęto prawidłową społeczną stopę dyskonta?
	Czy ENPV i ERR obliczono właściwie?
	Czy współczynnik B/C obliczono właściwie?
	Czy analiza ekonomiczna została przeprowadzona poprawnie? (tak, jeżeli na wszystkie powyższe pytania odpowiedziano 'tak')
	Łącznie całe podkryterium

Jedynie odpowiedzi 'tak' na wszystkie pytania, które dotyczą przedmiotowego projektu, umożliwiają spełnienie całego podkryterium.

Zaplanowane wydatki są niezbędne do realizacji projektu i osiągnięcia jego celów

Wniosek o dofinansowanie
I.4
C.1.2 (pomocniczo)

Załączniki do wniosku o dofinansowanie
Studium wykonalności:
III.2
II.5 (pomocniczo)

W tym kryterium badamy, czy poszczególne wydatki wpływają na realizację celów projektu (produktów i rezultatów). Dlatego pomocne będzie wypełnienie poniższej tabeli.

Wydatki	Produkty / rezultaty	...	...	[a]
<i>Tu należy wpisać poszczególne wydatki kwalifikowalne (każdy w oddzielnym wierszu)</i>	<i>Tu należy wpisać wszystkie produkty / rezultaty ilościowe / jakościowe projektu</i>			
	Wpisujemy: 1 wydatek wpływa na realizację wskazanika 0 w przeciwnym przypadku ? trudno powiedzieć			
[n]				
Suma	0			

Po wypełnieniu każdego pola poprzez 0 lub 1 (lub '?'), sumujemy kolumnami i wpisujemy do ostatniego wiersza (suma może wynieść od 0 do liczby wierszy, w których są wydatki).

Projekt spełnia / nie spełnia danego kryterium

Jeżeli sumy we wszystkich kolumnach są większe od 0
Jeżeli suma w przynajmniej jednej kolumnie jest równa 0, ale w jednym z wierszy znajduje się odpowiedź '?' (trudno powiedzieć)
Jeżeli suma w przynajmniej jednej kolumnie jest równa 0 i we wszystkich wierszach tej kolumny znajdują się zera (czyli w żadnym nie będzie odpowiedzi '?') – trudno powiedzieć

Tak / Nie

Tak

Do wyjaśnienia

Nie

Czy projekt wymaga dofinansowania? (wykonalność finansowa)

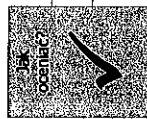

Wniosek o dofinansowanie

Załączniki do wniosku o dofinansowanie
Studium wykonalności:
III.9

W przypadku wszystkich projektów, w których nie występuje pomoc publiczna, korzyści finansowe z realizacji projektu nie mogą przewyższąć kosztów finansowych. Oznaczałoby to, że projekt jest dochodowy dla właściciela / operatora i mógłby być finansowany jedynie ze środków własnych, bez udziału EFRR. Zatem właściciel / operator w takiej sytuacji mógłby decydować się na realizację projektu licząc, że zwróci mu się zainwestowany kapitał wraz z należnym zyskiem.

Natomiast środki europejskie są potrzebne do realizacji projektów niedochodowych dla właściciela / operatora (dla których FNPV/C jest ujemny), a więc teoretycznie właściciel / operator nie widzi potrzeby lub konieczności realizacji tych projektów (choć realizacja wielu tego typu projektów jest wymagana przez przepisy prawa), a są one potrzebne i korzystne dla społeczeństwa (ten warunek będzie sprawdzany w kolejnym podkryterium).

Projekt spełnia / nie spełnia danego kryterium

Jeżeli w projekcie występuje pomoc publiczna

Czy FNPV/C < 0?

Tak / Nie / Nie dotyczy

Nie dotyczy

Tak

Zarówno odpowiedź 'Nie dotyczy', jak i 'Tak' uprawnia do kontynuowania dalszej oceny.

Czy projekt jest warty współfinansowania? (wykonalność ekonomiczna)

Wniosek o dofinansowanie

Załączniki do wniosku o dofinansowanie
Studium wykonalności:
III.11

Jest to drugi warunek, konieczny do spełnienia, aby projekt, nieobjęty pomocą publiczną, mógł uzyskać dofinansowanie. Chodzi w nim o to, że dofinansować możemy jedynie te projekty, które są korzystne dla społeczeństwa (*summa summarum* wszystkie korzyści dla danej społeczności wynikające z realizacji projektu przewyższają koszty ekonomiczne jego wdrożenia i funkcjonowania).

Projekt spełnia / nie spełnia danego kryterium

Jeżeli w projekcie występuje pomoc publiczna

[dla projektów, w których należy wyliczyć ENPV]

Czy ENPV > 0?

Tak / Nie / Nie dotyczy

Nie dotyczy

Tak

[dla projektów, w których nie było konieczności wyliczania ENPV]

Czy wszystkie korzyści dla danej społeczności wynikające z realizacji projektu przewyższają koszty ekonomiczne jego wdrożenia i funkcjonowania?

Zarówno odpowiedź 'Nie dotyczy', jak i 'Tak' uprawnia do kontynuowania dalszej oceny.

Koszty kwalifikowane są uzasadnione i zaplanowane w odpowiedniej wysokości

Uzasadnienie ponoszenia kosztów kwalifikowanych poniekąd zweryfikowaliśmy w poprzednim podkryterium, dlatego tutaj zweryfikujemy ich zaplanowanie w odpowiedniej wysokości.

W tym celu na podstawie tabel stworzonej w poprzednim podkryterium, określamy, czy wysokość wydatku została zaplanowana w odpowiedniej wysokości.

Jak ocenić?	Wydatek został zaplanowany w odpowiedniej wysokości:	Tak / Nie
	Wydatek 1	
	Wydatek 2	
	Wydatek 3	
	...	
	Wydatek n	

Dodatkowe pytanie:

Czy słusznie podatek VAT został uznany za kwalifikowany / niekwalifikowany?

Podatek od towarów i usług (VAT) może być uznany za wydatek kwalifikowany tylko wtedy gdy:

- został faktycznie poniesiony przez beneficjenta oraz
- beneficjent nie ma prawnej możliwości odzyskania podatku VAT.

Możliwość odzyskania podatku VAT rozpatruje się w świetle ustawy o VAT. Odzyskanie podatku VAT oznacza odliczenie go od podatku należnego lub zwrot w określonych przypadkach. Zatem zaliczenie podatku, który nie może podlegać odliczeniu do kosztów uzyskania przychodów, nie jest ani odliczeniem, ani uzyskaniem zwrotu VAT, a więc nie jest odliczeniem podatku.

Beneficjent zobowiązany jest załączyć do wniosku o płatność oświadczenie, w którym zadeklaruje, czy w ramach realizowanego projektu będzie miał możliwość odzyskania podatku VAT poniesionego w związku z realizacją projektu. Jeżeli beneficjent uzna VAT za kwalifikowany, musi w oświadczeniu przedstawić szczegółowe uzasadnienie zawierające podstawę prawną wskazującą na brak możliwości obniżenia należnego VAT o VAT naliczony:

- w momencie składania wniosku o dofinansowanie projektu;
- w okresie realizacji projektu (i po jego zakończeniu) w związku ze zmianą struktury sprzedaży (lub zakupów), albo wykorzystania majątku związanych z projektem.

¹ art. 3 e Rozporządzenia 1084/2006 oraz art. 7 ust. 1 pkt d Rozporządzenia 1080/2006.

Beneficjent prowadzi działalność gospodarczą w zakresie oprowadzania turystów po szlakach turystycznych. W momencie składania wniosku korzystał on ze zwolnienia z rozliczania VAT z uwagi na niewielkie obroty (na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o VAT beneficjent korzystał ze zwolnienia z VAT, ponieważ wartość sprzedanych opodatkowanej (bez podatku) nie przekroczyła łącznie w poprzednim roku podatkowym (2013) kwoty 150.000 zł).

Wobec tego beneficjent złożył oświadczenie, że nie będzie miał możliwości odzyskania podatku VAT. Z dokumentów, jakie dostarczył wraz z wnioskiem o dofinansowanie projektu (biznesplanu) wynika jednak, że planowane na rok 2014 i następane przychody tego przedsiębiorcy będą wynosić 160.000 zł. Jest to zatem wystarczająca przesłanka do tego, aby uznać VAT tego przedsiębiorcy za niekwalifikowany.

Jest tutaj jednak jeszcze jeden problem. W roku 2014 (kiedy przedsiębiorca planuje przekroczyć próg 150.000 zł przychodów), część podatku VAT będzie faktycznie nie do odzyskania. Beneficjent staje się bowiem podatnikiem podatku VAT w momencie przekroczenia wartości 150.000 zł (pierwszy rachunek, który przekracza limit powinien zostać wystawiony już w formie faktury VAT). Inaczej mówiąc, jeżeli obrót w kwocie 150.000 zł przedsiębiorca przekroczył w danym dniu, to zwolnienie traci moc z dniem przekroczenia, a opodatkowaniu podlega nadwyżka sprzedaży ponad tę kwotę. Zatem część VAT (do limitu sprzedaży 150.000 zł) będzie kosztem kwalifikowanym. W kolejnych latach beneficjent jest już zobowiązany do wystawiania faktur od początku roku obrachunkowego, zatem VAT może odzyskać.

Beneficjent, który ubiega się o refundację VAT w ramach projektu (twierdzi, że jego VAT jest kwalifikowany), chociaż ma prawną możliwość odzyskania VAT, ale nie podejmuje żadnych kroków w tym kierunku – robi to bezprawnie. Posiadanie prawa (nawet potencjalnej możliwości odzyskania VAT) wyklucza uznanie VAT za kwalifikowany.

Przepisy ustawy o VAT stanowią, że prawo do odliczenia podatku naliczonego przysługuje beneficjentowi jedynie w przypadku, kiedy spełnione są dwa warunki:

- beneficjent jest podatnikiem VAT²,
- zakupione przez beneficjenta towary i usługi wykorzystywane są przez beneficjenta do wykonywania czynności opodatkowanych.

Zatem jeżeli nie jest spełniony jeden z wymienionych warunków wówczas VAT zawarty w dokonywanych przez beneficjenta zakupach będzie stanowił wydatek kwalifikowany.

Jeżeli beneficjent prowadzi jedynie działalność szkoleniową – sprzedaje usługi wyłącznie zwołnione z VAT, nie ma prawa odliczać naliczonego podatku i tym samym go odzyskiwać. W takich przypadkach VAT można uznać za kwalifikowany. Oczywiście również istotne jest to, co będzie przedmiotem projektu lub przyszłej działalności beneficjenta. Podobnie jak w powyższym przykładzie, jeżeli projekt dotyczy np. usług doradczych, beneficjent będzie mógł odzyskać część podatku naliczonego i w tym zakresie będzie on niekwalifikowany.

² Zgodnie z art. 15 ust. 1 ustawy o VAT podatnikami są podmioty wykonujące samodzielnie działalność gospodarczą, bez względu na cel i rezultat tej działalności. Za podatników nie uznaje się organów władzy publicznej oraz urzędów obsługujących te organy w zakresie realizowanych zadań nałożonych odrębnymi przepisami prawa z wyłączeniem czynności wykonywanych na podstawie zawartych umów cywilnoprawnych (art. 15 ust. 6 ustawy o VAT).

Podobnie jest w przeciwnym przypadku. Jeżeli beneficjent prowadzi jedynie działalność doradczą opodatkowaną według stawki podstawowej (22%) i zamierza realizować projekt szkoleniowy – od momentu podpisania umowy jest zobowiązany do odrębnego ewidencjonowania zakupów z podziałem na te, które uprawniają do odliczenia VAT, te, które nie dają takiego prawa, i te, które związane są z obywatelami rozłącznymi działalności (art. 109 ust. 3 w związku z art. 86 ust. 1 i art. 90 ustawy o VAT). Oczywiście jednocześnie muszą być spełnione warunki ewidencjonowania wydatków w związku z realizacją projektu.

Grupa zakupów związana z obywatelami rozłącznymi działalności (np. koszty ogólnego zarządu) uprawnia do odliczenia jedynie części podatku naliczonego (udziałówi sprzedazy opodatkowanej w sprzedaży ogółem). Takie odliczenie dokonywane jest w dwóch etapach:

- w roku, w którym dokonywane były zakupy, VAT od zakupów związanych z działalnością mieszaną odlicza się według proporcji z poprzedniego roku podatkowego.
- po zakończeniu roku dokonywana jest korekta odliczonego VAT na podstawie rzeczywistej proporcji obliczonej dla roku, w którym były dokonywane zakupy.

Ponieważ jednak w powyższym projekcie wszystkie koszty (nawet ogólnego zarządu) przypisuje się albo do działań projektu, albo do działalności bieżącej, pozycje mieszane nie występują. To oznacza, że w przypadku tego beneficjenta, cały podatek naliczony może zostać odliczony, wobec czego będzie on w całości niekwalifikowany.

Sprawa się komplikuje, jeżeli w projekcie występują jednocześnie działania opodatkowane stawką podstawową i zwolnione z VAT. Np. w projekcie beneficjent zamierza wybudować ośrodek edukacyjny z pomieszczeniami na doradztwo. Ponieważ wcześniej nie prowadził działalności zwolnionej, musi postąpić zgodnie z art. 90 ust. 8 ustawy o VAT. Należy tu pamiętać, że beneficjent wie, że w danym lokalu będzie prowadzona działalność zwolniona z VAT, musi przypisać część kosztów wybudowania ośrodka do grupy nie dającej prawa do odliczenia VAT. Musi on ustalić szacunkową wartość proporcji dla pierwszego roku, w którym prowadzona będzie działalność mieszana. Ta szacunkowa proporcja, po uzgodnieniu z naczelnikiem urzędu skarbowego, posłuży do rozliczenia VAT naliczonego od zakupów, których nie można jednoznacznie przypisać ani do działalności opodatkowanej ani do działalności zwolnionej. Po zakończeniu roku odliczony podatek związany z działalnością mieszaną zostanie skorygowany na zasadach określonych w art. 91 ustawy o VAT.

Poziom dofinansowania został ustalony poprawnie i z uwzględnieniem przepisów w zakresie pomocy publicznej oraz przepisów dotyczących projektów generujących dochód (jeżeli dotyczy)

Wniosek o dofinansowanie

1.4 (pomocniczo)

Załączniki do wniosku o dofinansowanie

Studium wykonalności:

III.8 (głównie)

III.2 (do weryfikacji kategorii wydatków)

Dla projektów generujących dochód i nie generujących dochodu:

Liczenie luki finansowej nie dotyczy projektów objętych pomocą publiczną/pomocą de mini mis, składanych przez projektodawców będących przedsiębiorcami w rozumieniu Rozporządzenia KE (WE) 800/2008. Liczenie luki finansowej nie dotyczy również projektów, których całkowity koszt nie przekracza 1 mln EUR³. Należy sprawdzić zatem:

Tak ocenia?	Projekt spełnia / nie spełnia danego podkryterium	Tak / Nie dotyczy
✓	Czy projekt jest składany przez przedsiębiorcę?	Tak →
	Czy projekt jest objęty pomocą publiczną?	przejdź do drugiego przypadku.
	Czy projekt jest projektem nie generującym dochodu? W tym, czy wartość całkowita projektu jest niższa niż 1 mln euro?	
	Jeżeli tak → Czy dla projektów, które nie generują dochodu lub których dochody nie pokrywają w pełni kosztów operacyjnych, maksymalny poziom dotacji z EFRR nie jest wyższy niż maksymalna wielkość wsparcia określona w uszczegółowieniu osi priorytetowych RPO WK-P i ogłoszeniu o konkursie / naborze wniosków?	
	Czy różnica pomiędzy kosztami kwalifikowanymi i poziomem dotacji zostanie pokryta ze środków własnych beneficjenta lub innych źródeł (czy jednoznacznie wskazano zabezpieczenie środków na pokrycie tej różnicy)?	
	Czy koszty niekwalifikowane zostaną pokryte w całości ze środków własnych beneficjenta lub innych źródeł (czy jednoznacznie wskazano zabezpieczenie środków na pokrycie kosztów niekwalifikowanych projektu)?	
	Dla projektów generujących dochód:	
	Czy poprawnie wyliczono zyskowane koszty inwestycyjne (w tym nakłady odwrócenie, ale bez rezerwy)?	
	Czy poprawnie wyliczono zyskowane przychody netto? (jako zyskowane przychody – zyskowane koszty operacyjne + zyskowane wartość rezydualna ⁴)	
	Czy do wyliczeń 'luki' nie wzięto podatków pośrednich, w tym podatku VAT (chyba że jest on kosztem kwalifikowanym dla projektodawcy)?	
	Czy do wyliczeń wzięto poprawną wielkość wydatków kwalifikowanych (w postaci niezyskowanej)?	
	Czy do wyliczeń wzięto poprawną maksymalną wielkość współfinansowania przewidzianą dla osi priorytetowej w decyzji Komisji o przyjęciu programu operacyjnego (art. 53 ust. 6)?	
	Czy poprawnie przeprowadzono wyliczenia luki na podstawie przyjętych powyżej założeń?	
	Łącznie całe podkryterium	

³ W celu ustalenia, czy całkowity koszt danego projektu przekracza wskazany próg, należy zastosować kurs wyrażony w EUR/PLN, stanowiący średnią miesięcznych oficjalnych kursów stosowanych przez Komisję Europejską z ostatnich sześciu miesięcy poprzedzających miesiąc złożenia wniosku o dofinansowanie. Miesięczne oficjalne kursy wyrażone w EUR/PLN, które zostały opublikowane przez Komisję Europejską, dostępne są w mediach elektronicznych http://ec.europa.eu/budget/infoeuro/index.cfm?useaction=currency_historical&currency=153&language=en

⁴ Należy pamiętać, że przy wyliczeniu luki finansowej muszą być brane pod uwagę jedynie rzeczywiste przepływy środków pieniężnych, a więc takie, które odpowiadają rzeczywistym wydatkom pieniężnym. Zatem, mimo, iż pewne pozycje występują w sprawozdaniach finansowych, to jednak do obliczania luki finansowej należy je odjąć. Chodzi tutaj o:

- amortyzację i wszelkie zmniejszenia (spadek) wartości środków trwałych,
- rezerwy na nieprzewidziane wydatki (w tym te, która została wydzielona w harmonogramie), bowiem ich poniesienie (wystąpienie rzeczywistych wydatków) obciążone jest wysokim ryzykiem.

Dla projektów objętych pomocą publiczną: n/d

Jak oceniać?	Projekt spełnia / nie spełnia danego podkryterium	Tak / Nie	Nie dotyczy
✓	Czy zastosowano odpowiedni poziom dofinansowania wynikający z zapisów szczegółowania RPO WK-P?		
	Czy wzięto pod uwagę pewne wyjątki, w których stosuje się inny poziom dofinansowania? (np. pomoc doradczą)		
	Czy różnica pomiędzy kosztami kwalifikowalnymi i poziomem dotacji zostanie pokryta ze środków własnych beneficjenta lub innych źródeł (czy jednoznacznie wskazano zabezpieczenie środków na pokrycie tej różnicy)?		
	Czy koszty niekwalifikowalne zostaną pokryte w całości ze środków własnych beneficjenta lub innych źródeł (czy jednoznacznie wskazano zabezpieczenie środków na pokrycie kosztów niekwalifikowalnych projektu)?		

Sytuacja finansowa Wnioskodawcy/operatora nie zagraża realizacji i utrzymaniu rezultatów projektu

Wniosek o dofinansowanie	Załączniki do wniosku o dofinansowanie
Gdzie szukać informacji?	Studium wykonalności: III.10

Oceniamy w tym podkryterium następujące aspekty dotyczące tego zagadnienia:

Projekt spełnia / nie spełnia danego podkryterium	Tak	Nie	Nie dotyczy
✓			
	Czy saldo niezdyktowanych skumulowanych przepływów pieniężnych generowanych przez projekt są w każdym roku okresu odniesienia większe lub równe zero?		
	Czy beneficjent / operator posiada dodatnie roczne saldo gotówkowe pod koniec każdego roku okresu odniesienia?		
	Czy wskaźniki zadłużenia kształtuje się poniżej limitów wyznaczonych przez Ustawę, tj. 60% dla wskaźnika zadłużenia oraz 15% dla wskaźnika obsługi długu? (dla JST)		
	Czy wskaźnik pokrycia obsługi długu (WPOD) wynosi nie mniej niż 1,2? (dla pozostałych podmiotów)		
	Łącznie całe podkryterium		

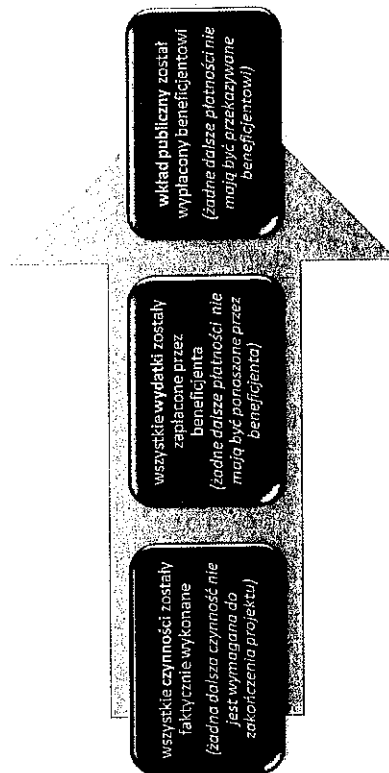
Jedynie odpowiedzi 'tak' na wszystkie pytania, które dotyczą przedmiotowego projektu, umożliwiają spełnienie całego podkryterium.

B.1.4. Trwałość rezultatów projektu

Wnioskodawca zagwarantował zachowanie trwałości rezultatów projektu minimum 5 lat od zakończenia realizacji projektu. W zależności od specyfiki poszczególnych projektów ocenie podlegają m.in.: trwałość techniczna zastosowanych rozwiązań, trwałość finansowa przedsięwzięcia (zapewnienie niezbędnych środków na utrzymanie), trwałość strukturalno-organizacyjnych niezbędnych dla utrzymania rezultatów.

Wniosek o dofinansowanie	Załączniki do wniosku o dofinansowanie
Gdzie szukać informacji?	Studium wykonalności: III.10 (pomocniczo)

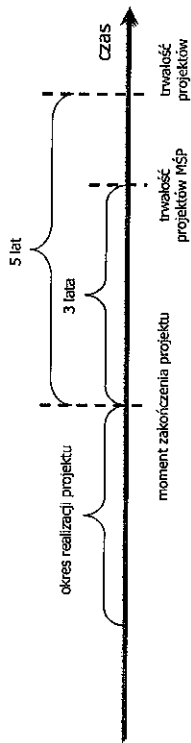
Trwałość projektów współfinansowanych ze środków EFRR w ramach RPO WK-P musi być zachowana przez okres 5 lat od daty zakończenia projektu⁵. Poprzez datę zakończenia projektu należy rozumieć termin realizacji projektu wskazany przez Wnioskodawcę we wniosku o dofinansowanie, obliczony z uwzględnieniem przepisów art. 88 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006. Projekt możemy uznać za zakończony, jeżeli spełnione zostaną łącznie wszystkie trzy następujące kryteria:

Rysunek 1. Warunki zakończenia projektu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wytycznych w zakresie częściowego zamknięcia (COCOP09/0043/02-EN, wersja ostateczna z dnia 18 lutego 2009 r.), przyjętych przez Komitet Koordynujący Fundusze przy KE (za: pismo IPCC nr DIC-IV-9340-77-(1)-MK/09).

⁵ Zgodnie z postanowieniami art. 57 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006.

Rysunek 2. Trwałość projektów w ramach RPO WK-P.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Krajowych wytycznych...

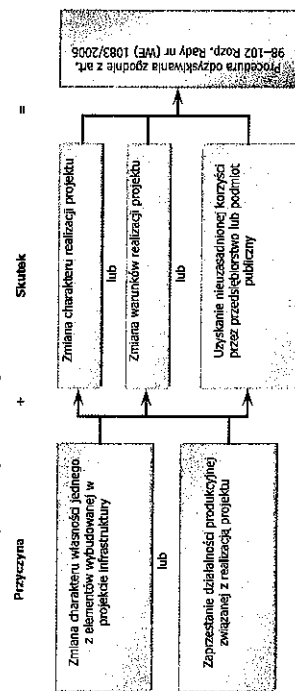
W przypadku projektów realizowanych w celu utrzymania inwestycji lub miejsc pracy stworzonych przez MŚP, okres, o którym mowa powyżej, wynosi 3 lata od daty zakończenia projektu.

Jeżeli np. projekt inwestycyjny gminy trwa od 1 stycznia 2013 r. do 30 września 2014 r. (chodzi tu o zakończenie rzeczowe i finansowe realizacji projektu) okres trwałości liczy się od 1 października 2014 r. do 30 września 2019 r. Żatem już 1 października 2019 r. mogłaby nastąpić znacząca modyfikacja.

Pojęcie „trwałości projektu” rozumiane jest jako niepoddanie projektu tzw. znaczącej modyfikacji tj.:

- modyfikacji mającej wpływ na charakter lub warunki realizacji projektu lub powodującej uzyskanie nieuzasadnionej korzyści przez przedsiębiorstwo lub podmiot publiczny; oraz
- wynikającej ze zmiany charakteru własności elementu infrastruktury albo z zaprzestania działalności produkcyjnej.

Znacząca modyfikacja oznacza jednocześnie spełnienie co najmniej jednego z warunków wymienionych w lit. a i co najmniej jednego z warunków wymienionych w lit. b., a ponadto pomiędzy tymi warunkami musi zachodzić związek przyczynowo-skutkowy (tzn. drugi odnośnik to przyczyna, a pierwszy – skutek).

Rysunek 3. Kroki określania znaczącej modyfikacji w ramach RPO WK-P.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Krajowych wytycznych...

Powyższe przepisy dotyczą projektów infrastrukturalnych oraz projektów, w których dokonywany jest zakup sprzętu lub wyposażenia. Wydatki poniesione na rzecz projektu, który zostanie poddany znaczącym modyfikacjom, będą objęte procedurą odzyskiwania zgodnie z art. 98-102 Rozporządzenia Rady nr (WE) 1083/2006.

Oceniamy w tym kryterium następujące aspekty dotyczące tego zagadnienia:

Jak oceniać?	Projekt spełnia / nie spełnia danego podkryterium	Tak / Nie	Nie dotyczy
✓	Czy nastąpi zmiana charakteru własności jednego z elementów wybudowanej w projekcie infrastruktury?		
	Czy podmiot zaprzestanie działalności produkcyjnej związanej z realizacją projektu?		
	Czy zaistnieje przyczyna znaczącej modyfikacji? (tak, jeżeli w jednym z dwóch powyższych warunków będzie odpowiedź 'tak')		
	Czy nastąpi zmiana charakteru realizacji projektu?		
	Czy nastąpi zmiana warunków realizacji projektu?		
	Czy beneficjent uzyska nieuzasadnioną korzyść?		
	Czy zaistnieje skutek znaczącej modyfikacji? (tak, jeżeli w jednym z trzech powyższych warunków będzie odpowiedź 'tak')		
	Łącznie całe podkryterium (nie spełnione, jeżeli zaistnieje przyczyna i jednocześnie jeden ze skutków – odpowiedź na zbiorcze pytanie o przyczynę będzie 'tak' i odpowiedź na skutek będzie 'tak')		

Dodatkowo sprawdzamy w tym kryterium inne aspekty trwałości:

Jak oceniać?	Projekt spełnia / nie spełnia danego podkryterium	Tak / Nie	Nie dotyczy
✓	Trwałość instytucjonalna – zdolność instytucjonalna		
	Czy opisano, kto będzie posiadał prawo dysponowania produktami projektu po jego zakończeniu?		
	Czy okres, na jaki zostało ustanowione prawo dysponowania produktami projektu jest dłuższe od wymaganego okresu trwałości (3 lub 5 lat)?		
	Czy podmiot odpowiedzialny za zarządzanie produktami projektu ma odpowiednie doświadczenie niezbędne do skutecznego i efektywnego zarządzania produktami projektu?		
	Czy struktura organizacyjna została opracowana i jest adekwatna do wielkości i rodzaju projektu (zapewni skuteczne i efektywne zarządzanie produktami projektu)?		
	Trwałość finansowa		
	Czy zapewniono środki, które zagwarantują stabilność finansową projektu?		
	Czy wiarygodnie opisano sposób, w jaki będzie finansowane utrzymanie projektu po jego zakończeniu?		
	Trwałość organizacyjna		
	Czy zarządzanie produktami projektu po zakończeniu jego realizacji gwarantuje ciągłość funkcjonowania produktów i użyteczność dla odbiorców?		
	Czy własność projektu po zakończeniu realizacji nie jest zagrożona? (czy właścicielem będzie beneficjent lub operator, którego przekazanie inwestycji zostało uzasadnione w sposób wiarygodny)		
	Łącznie całe podkryterium		

B.1.5. Gotowość techniczna projektu do realizacji

Jak oceniać?	Gotowość techniczna projektu do realizacji	Tak/Nie
	Na moment złożenia wniosku o dofinansowanie projektu Wnioskodawca posiada prawomocne pozwolenie na budowę/decyzję o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej/własnościowy organ nie wnosił sprzeciwu co do zgłoszenia zamiaru wykonania budowy lub robót budowlanych nieuwzględniających pozwolenia na budowę.	Tak Nie

Jedynie odpowiedzi 'tak' umożliwi spełnienie kryterium. W przypadku, gdy w ramach projektu na Wnioskodawcy ciąży obowiązek zgłoszenia robót budowlanych kryterium uznaje się za spełnione, gdy Wnioskodawca na moment złożenia wniosku o dofinansowanie projektu dokonał zgłoszenia robót budowlanych.

B.1.6. Projekt zakłada pozytywny lub negatywny wpływ na polityki horyzontalne

Jak oceniać?	Wniosek o dofinansowanie	Załączniki do wniosku o dofinansowanie
	Sekcja D	Studium wykonalności: IV.5 (do jednej z polityk)

W tym kryterium weryfikujemy, czy projekt zakłada pozytywny lub neutralny wpływ na realizację polityk wspólnotowych. Oceniamy więc następujące aspekty dotyczące poszczególnych polityk wspólnotowych:

Projekt spełnia/nie spełnia danego podkryterium

Polityka społeczeństwa informacyjnego
 Czy projekt ma neutralny wpływ na realizację polityki społeczeństwa informacyjnego? Należy ocenić czy projekt nie wywiera negatywnego wpływu na realizację polityki społeczeństwa informacyjnego.

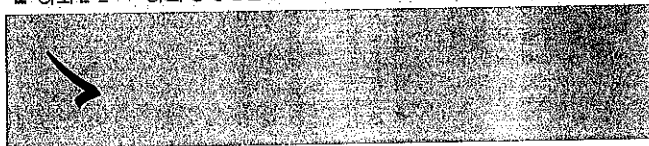
Czy projekt ma pozytywny wpływ na realizację polityki społeczeństwa informacyjnego? Należy odpowiedzieć na poniższe pytania:

Czy wnioskodawca w wyniku realizacji projektu zastosuje rozwiązania gospodarki elektronicznej (np. rozpoczęcie sprzedaży przez Internet, znacznie świadcząc usługi w formie cyfrowej, komunikację elektroniczną z partnerami biznesowymi (B2B))

Czy wnioskodawca w wyniku realizacji projektu udostępni szkieletową sieć internetu szerokopasmowego, łączy Internetowe? Czy przewidziano inne działania mające pozytywny wpływ na realizację polityki społeczeństwa informacyjnego?

Projekt spełnia/nie spełnia danego podkryterium

Tak/Nie

Polityka równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji
 Czy projekt ma neutralny wpływ na realizację polityki równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji? Należy ocenić czy projekt nie wywiera negatywnego wpływu na realizację polityki równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji.

Czy projekt ma pozytywny wpływ na realizację polityki równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji? Należy odpowiedzieć na poniższe pytania:

Czy w projekcie zapewnili się równe traktowania mężczyzn i kobiet w zakresie dostępu do towarów i usług oraz dostarczania towarów i usług lub kwestie równego traktowania mężczyzn i kobiet w zakresie dostępu do zatrudnienia, kształcenia i awansu zawodowego oraz warunków pracy lub kwestię równości wynagrodzeń za wykonywanie takiej samej pracy lub kwestię równego traktowania kobiet i mężczyzn w zakresie ubezpieczeń społecznych lub kwestię łączenia obowiązków domowych i pracy zawodowej lub kwestię przeciwdziałania bezrobociu kobiet lub kwestię równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne oraz równego traktowania w zakresie zatrudnienia, dostępu do edukacji i pracy?

Czy w projekcie przewiduje się zatrudnienie kobiet lub osób z marginalizowanych grup społecznych lub outsourcing usług uzupełniających obsługę sieci przedsiębiorstw zatrudniających osoby z marginalizowanych grup społecznych (np. niepełnosprawnych)?

Czy infrastruktura powstała w projekcie zostanie przygotowana w taki sposób, który ułatwi dostęp zmarginalizowanych grup społecznych (np. niepełnosprawnych)?

Czy w ramach projektu wprowadzona zostanie polityka opłat korzystna dla klientów / przedsiębiorstw zatrudniających osoby z marginalizowanych grup społecznych (np. dla różnych grup niepełnosprawnych) oraz obszarów słabo rozwiniętych gospodarczo?

Czy przewidziano inne działania mające pozytywny wpływ na realizację polityki równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji?

Projekt spełnia/nie spełnia danego podkryterium

Tak/Nie

Zasada zrównoważonego rozwoju

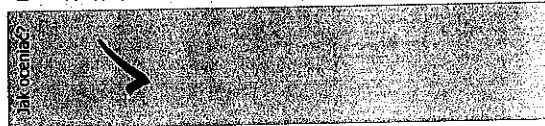
Czy projekt ma neutralny wpływ na realizację polityki zrównoważonego rozwoju? Należy ocenić czy projekt nie wywiera negatywnego wpływu na realizację polityki zrównoważonego rozwoju.

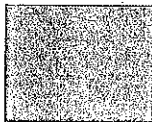
Czy projekt ma pozytywny wpływ na realizację polityki zrównoważonego rozwoju? Należy odpowiedzieć na poniższe pytania:

Czy infrastruktura zostanie przygotowana w taki sposób aby promować politykę zrównoważonego rozwoju? (np. dostosowanie infrastruktury do prowadzenia działań proekologicznych np. recyklingu odpadów, zwiększonego zużycia biopaliw w transporcie itp.)

Czy projekt wykorzystuje nowoczesne technologie o niskim oddziaływaniu na środowisko? (prowadzące do eliminacji szkodliwego oddziaływania na środowisko w przynajmniej jednym z następujących obszarów: ochrony powietrza atmosferycznego i klimatu (w tym obniżenia poziomu emisji CO₂), gospodarki ściekowej, gospodarki odpadami, ochrony gleb, wód podziemnych i powierzchniowych, hałasu i wibracji)

Czy w projekcie przewiduje się instalację nowoczesnych systemów monitoringowych? (np. poziomu emisji zanieczyszczeń do atmosfery, gleby, wody, poziomu zanieczyszczeń w obrębie

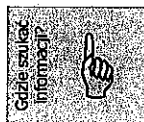
zakładu produkcyjnego itp.)

Czy infrastruktura zostanie przygotowana w taki sposób, aby chronić przed emisjami chemicznymi, elektrycznymi i magnetycznymi (np. urządzenia chroniące przed promieniowaniem i emisjami)?

Czy przewidziano inne działania mające pozytywny wpływ na realizację polityki zrównoważonego rozwoju?

Dane podkryterium można uznać za spełnione po uzyskaniu co najmniej jednej odpowiedzi 'tak' na wskazane pytania. Spełnienie wszystkich podkryteriów umożliwia spełnienie całego kryterium.

B.1.7. Strategiczny charakter projektu i komplementarność z innymi przedsięwzięciami

Gdzie szukać informacji?

Załączniki

C.1.4 (głównie)

Studium wykonalności:

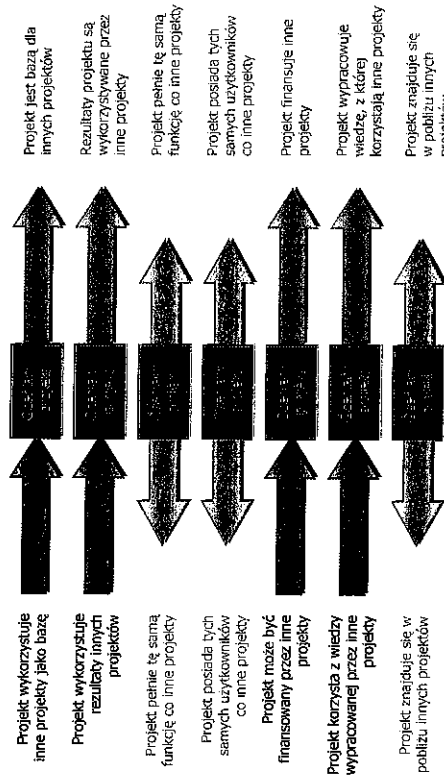
IV.2 (głównie)

II.5 (pomocniczo)

W ramach tego kryterium oceniamy czy występują powiązania projektu z innymi projektami lub działaniami realizowanymi z innych źródeł (projekty muszą być już realizowane lub przynajmniej pozytywnie zweryfikowane do dofinansowania w przypadku finansowania ze środków zewnętrznych). Należy pamiętać, że żeby uznać projekt za komplementarny z projektem ocenianym, musimy podczas oceny pozytywnie zweryfikować przynajmniej jedną z poniższych cech obu projektów:

- oceniany projekt może być bazą dla wskazanego projektu który korzysta z jego produktów i rezultatów, aby stworzyć własne
- oceniany projekt może korzystać ze wskazanego projektu i wykorzystywać go do swojego powstania lub funkcjonowania (nie może bez niego istnieć)
- oceniany projekt pełni tę samą funkcję co wskazany projekt? (np. wodno-kanalizacyjną, turystyczną, transportową)
- oceniany projekt jest wykorzystywany przez tych samych użytkowników, którzy używają jednocześnie produktów / rezultatów wskazanego projektu
- oceniany projekt może być finansowany przez produkty / rezultaty powstałe we wskazanym projekcie
- oceniany projekt może powstać dzięki wiedzy nabytej / powstałej podczas realizacji wskazanego projektu
- oceniany projekt może znajdować się w bezpośrednim sąsiedztwie wskazanego projektu

Powiązania te szczegółowo przedstawia poniższy diagram:

Rysunek 1. Kierunkowość zależności pomiędzy komplementarnymi projektami.

Źródło: opracowanie własne.

W tym kryterium badamy powiązania:

1. z działaniami w ramach funduszy europejskich, w szczególności w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego (osie V i VI) i Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (osie VI i VIII); Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (oś 3);
2. z innymi działaniami zrealizowanymi przez wnioskodawcę ze środków własnych;
3. z działaniami zrealizowanymi w ramach programów finansowanych ze środków Funduszy Strukturalnych w latach 2004-2006 oraz ze środków przedakcesyjnych i innych środków pomocowych.

W pierwszym punkcie badamy zgodność przedmiotowego projektu chociaż z jednym projektem z przynajmniej jednej z wymienionych w osi priorytetowych / jednego z programów.

Odpowiedź twierdząca na każdy z trzech punktów umożliwia spełnienie całego kryterium. Kryterium można uznać za spełnione po uzyskaniu co najmniej jednej odpowiedzi 'tak' na pytanie w każdym podkryterium.

Jak ocenić? Ocenie podlega wynikająca z dokumentów strategicznych, planów wieloletnich bądź innych dokumentów planistycznych wnioskodawcy komplementarność i powiązanie projektu z:

Z działaniami w ramach funduszy europejskich, w szczególności w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego (Os priorytetowa 5.6 i Oś priorytetowa 6 działanie 6.1.) Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (Osie

Tak/Nie

Tak/Nie

☐ **Gdzie szukać informacji?**
☒ **Wniosek**
 C.1.2 (pomocniczo)

priorytetowe VII i VIII); Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (Oś priorytetowa 3);
 z innymi działaniami zrealizowanymi przez Wnioskodawcę ze środków Tak/Nie
 własnych; Tak/Nie
 z działaniami zrealizowanymi w ramach programów finansowanych ze środków Funduszy Strukturalnych w latach 2004-2006 oraz ze środków przedakcesyjnych i innych środków pomocowych.

B.2.1. Oczekiwane rezultaty projektu w sposób bezpośredni wspierają realizację celów określonych w Uszczegółowieniu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego dla Działania 1.1.

☐ **Gdzie szukać informacji?**
☒ **Wniosek**
 C.1.2 (pomocniczo)

Załączniki
 Studium wykonalności:
 II.5 (głównie)
 II.8 (głównie)
 II.4 (pomocniczo)

Podwyższenie standardu istniejącej drogi poprzez podniesienie jej parametrów technicznych. W tym podkryterium oceniamy:

☐ **Jak oceniać?**
☒ **Projekt przyczynia się do:**
 Podwyższenie standardu istniejącej drogi poprzez podniesienie jej parametrów technicznych

0-7 pkt
 Nie 0 pkt
 Według oceny eksperta 1-7 pkt

Ekspert w tym kryterium musi zbadać w jakim stopniu (w jakich elementach i parametrach) istniejąca droga nie spełnia obowiązujących standardów a następnie ocenić czy dany projekt zakłada dostosowanie najważniejszych parametrów w wystarczającym stopniu.

Projekt przyczyni się do powstania systemu regulacyjnego usprawniającego ruch komunikacyjny

Jeżeli wnioskodawca będzie udowadniał, że system regulacyjny usprawniający ruch komunikacyjny nie ma zastosowania w przypadku jego projektu i przez to należy mu przyznać punkty – nie wolno tego robić.

W przypadku każdej drogi pewne możliwości regulacyjne istnieją (nie muszą one dotyczyć wyłącznie dróg klasy G lub GP).

Warunek wstępny przyznania punktów:

Wykonanie przeglądu funkcjonujących lokalnie urządzeń, które mogą tworzyć załączek systemu regulacji ruchu drogowego

Punkty można przyznać, jeżeli zaproponowane zostanie przynajmniej jedno z poniższych rozwiązań:

- znaki o zmiennej treści funkcjonujące łącznie z czujnikami,
- sygnalizacja świetlna dostosowująca się do natężenia ruchu lub do komunikacji miejskiej,
- integracja urządzeń drogowych i systemów zarządzania ruchem zarówno na płaszczyźnie sprzętowej, jak i oprogramowania.

☐ **Jak punktować?**
☒ **Projekt przyczynia się do:**
 Powstania systemu regulacyjnego usprawniającego ruch komunikacyjny

0-3 pkt
 Nie 0
 Według oceny eksperta 1-3

B.2.2. Projekt jest zgodny z preferowanymi typami projektów.

W tym kryterium wystarczy odpowiedzieć na pytanie, czy działania projektu należą do jednej z wymienionych w kryterium grup (warunek jest spełniony jedynie wówczas, gdy prace są wykonywane w ciągu dróg wojewódzkich):

☐ **Jak punktować?**
☒ **Projekt jest zgodny z preferowanymi typami projektów**
 Budowa, przebudowa dróg wojewódzkich wraz z towarzyszącą infrastrukturą drogową
 Budowa, przebudowa elementów infrastruktury towarzyszącej w ciągu drogi wojewódzkiej

0-10
 Nie 0 pkt
 Tak 6 pkt
 Nie 0 pkt
 Tak 4 pkt

B.3.1. Stopień, w jakim projekt przyczyni się do zwiększenia dostępności zewnętrznej regionu

☐ **Gdzie szukać informacji?**
☒ **Wniosek**
 C.1.4 (głównie)

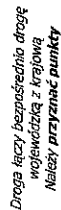
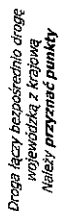
Załączniki
 Studium wykonalności:
 II.8 (głównie)
 II.4 (pomocniczo)

2. Jak
 oceniac?

Droga łączy bezpośrednio dwie drogi krajowe albo drogę krajową z wojewódzką	10 pkt
Droga łączy bezpośrednio dwie drogi wojewódzkie albo drogę powiatową z drogą krajową	5 pkt
Droga łączy bezpośrednio drogę powiatową z drogą wojewódzką	0 pkt

Realizowana w projekcie droga musi znajdować się pomiędzy węzłami łączącymi drogi krajowe, wojewódzkie, czy powiatowe – wtedy można przyznać punkty. Jeżeli realizowana w projekcie droga nie znajduje się pomiędzy węzłami łączącymi drogi krajowe, wojewódzkie, czy powiatowe – punktów nie można przyznać. Punktów nie można przyznać również jeżeli istniejące alternatywne połączenie wykorzystujące część połączenia z ocenianego projektu. Zatem tylko dzięki danemu projektowi może zaistnieć (lub poprawić się) dane połączenie komunikacyjne. Przedstawia to poniższy przykład:

Gdzie
je szukać
informacji?

C.1.4 (głównie)

Studium wykonalności:
II.8 (głównie)
II.4 (pomocniczo)

W ramach tego kryterium oceniamy:

lak
ocenać?

Projekt skracza czas dostępu mieszkańców do regionalnego centrum (Bydgoszcz, Toruń)	5 pkt
---	-------

Projekt skracza czas dostępu mieszkańców do subregionalnych centrów	3 pkt
---	-------

(Grudziądz, Włocławek)

Projekt skracza czas dostępu mieszkańców do powiatowych centrów (miast powiatowych)	2 pkt
Projekt skracza czas dostępu mieszkańców do lokalnych centrów (miejscowości gminnych)	1 pkt
Projekt nie skracza czasu dostępu do żadnych centrów	0 pkt

Projekt przyczynia się do skrócenia czasu dojazdu służb ratowniczych

W ramach tego kryterium oceniamy:

Jak ocenić?	Projekt przyczynia się do skrócenia czasu dojazdu służb ratowniczych	0-5 pkt
	Droga obiektu projektem jest głównym szlakiem przejazdu służb ratowniczych (wielkość nie < 50% interwencji odbywa się po tej drodze)	5 pkt
	Droga obiektu projektem jest jednym ze szlaków przejazdu służb ratowniczych	3 pkt
	Droga obiektu projektem jest dojazdem dla służb ratowniczych jedynie do gospodarstw domowych zlokalizowanych przy tej drodze	1 pkt
	Służby ratownicze nie wykorzystują lub sporadycznie wykorzystują drogę obiektu projektem	0 pkt

B.3.3. Projekt przyczyni się do zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego

Wniosek

Załączniki

C.1.4 (głównie)

Studium wykonalności:
II.8 (głównie)
II.4 (pomocniczo)

W ramach tego kryterium oceniamy:

Realizacja projektu powoduje eliminację miejsc niebezpiecznych 0-10

Jak punktować?	parametry techniczne drogi zgodne z rozporządzeniem :	1 pkt
	• szerokość pasa ruchu i szerokość pobocza	1 pkt
	separacja ruchu pieszych od ruchu pojazdów:	2 pkt
	• budowa chodnika, ciągu pieszo-rowerowego	1 pkt
	• budowa azylu dla pieszych	1 pkt
	• budowa zatok przystankowych	1 pkt
	• budowa sygnalizacji świetlnej	1 pkt
	• montaż barier ochronnych	1 pkt
	usunięcie stałych obiektów z pobocza drogi lub osłonięcie stałych obiektów barierami sprężystymi	1 pkt
	poprawa jakości oznakowania na wnioskowanej długości	1 pkt

budowanej/przetwarzanej/remontowanej drogi: oznakowanie poziome lub

oznakowanie pionowe
inne nie wymienione wyżej elementy poprawiające bezpieczeństwo ruchu drogowego

1 pkt

W przypadku innych elementów poprawiających bezpieczeństwo dla inwestycji modernizacyjnych można wziąć pod uwagę następujące działania:

- Budowa wyniesionego przejścia dla pieszych
- Budowa naprzemiennych skrętów w lewo na skrzyżowaniu
- Instalacja sygnalizacji świetlnej na skrzyżowaniu o 4 wlotach
- Zamknięcie jednego dojazdu na skrzyżowaniu o 4 wlotach
- Wydzielenie pasów do lewoskrętu na skrzyżowaniach bez sygnalizacji świetlnej
- Wydzielenie pasów i fazy świateł do skrętu na skrzyżowaniach z sygnalizacją świetlną
- Wydzielenie przestrzeni dla ruchu lekkiego, w tym budowa chodnika lub ścieżki rowerowej

W przypadku innych elementów poprawiających bezpieczeństwo dla budowy infrastruktury można wziąć pod uwagę następujące działania:

- Budowa wygrozdzenia wzdłuż chodnika
- Dobudowa drugiej jezdni
- Wydzielenie pasa dla ruchu rowerowego na jezdni
- Wydzielenie pasa dla ruchu ciężkiego / wolnego
- Poprawa szorstkości nawierzchni poza skrzyżowaniem
- Instalacja barier ochronnych wzdłuż krawędzi jezdni
- Usunięcie przeszkód stałych z otoczenia drogi np. drzew, słupów itp.
- Budowa tunelu dla ruchu pojazdów lub ruchu niezmotywowanego (segregacja ruchu)
- Wydzielenie pasa dla pojazdów włączających się do ruchu